

Megjelen:

hetenkint egyszer, Csütörtökön.

A szerkesztő lakása:

„Pestvarosánál“ 6-ik szám alatt.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . 6 ft. | Félévre . . . . . 3 ft. | Negyed évre . . . . . 1 ft. 50 kr.

Hirdetések minden nyelven fölvetem a kiadó hivatalban. Kéretik az ígatási díjakat az ígatmányokkal együtt legfőbb szerda reggeli 10 óráig beküldeni, mivel azok különben tekintetbe nem vehetnek.

Hirdetések díjai: a háromhasábos petitsor első hirdetésnél 4 kr., többszörinél 3 kr. Kincstári illeték minden egyes beíratásért 30 kr.

Kiadóhivatal

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája Nagy-Beeskereken, hova az előfizetési pénzek és ígatási díjak küldendők.

Mi történik a határvidékben?

Beszéljünk őszintén, — ne ringassuk magunkat álomban.

A helyzetet a felzavart határvidékben sokkal komolyabb, mint azt egyesek látni szeretnék.

A nyugodt munkás nép meg lett nyerve az izgatások által politikai faktornak — s oly irányba lön terelve, mely nem csak társadalmunk létét, hanem az eddig nyert, politikai sikert is fenyegeti.

A határvidék lakosai az omladina izgatása által annyira fanatizáltak, hogy most bizalmas szó, komoly intés, a tapasztalatok keserü emlékei nem hatnak; a nép rohan arra a mere az izgatók viszik, saját érdekét sem tekintik többé szentnek, mert régi engedelmességét, családai összeköttetését is elhagyva, egy oly csapatnak lett tárgyává, mely nem gondolva a következményekkel, rohan, rohan azon ösvénybe, melyből többé bajosan lesz menekülés.

A komolyan gondolkodók, s az éreteszi polgárok borongó arczeal néznek a jövőbe, mert nem lehetnek csillapítói oly hullámoknak, melyeket százfélé izgató kéz korbácsolt fel. Nem csoda aztán, ha az izgatások tömkelegesen elfeledünk minden szentséget, munkát, bizalmat, az egyetértést, sőt magát a békét is, mely a családi tűzhelyeknek egyik legnagyobb áldása.

E felzavart tömeget kapacitálni nem lehet, a nagy ígéretek, s a szép jövő, melyet előtök az omladina hívei festettek le, hályogot hocsátottak szemükre. A nemfizetés és a nemadózás hangja folytonosan füleikben cseng. Hosszú időbe fog kerülni a kiabrándulás, de még többé talán a sirás és a pórult járt szegények jajgatása.

Most megint új dolgokkal szedik reá, a már megtért becsületes polgárokat.

A központi választmány tudjuk, hogy az összeírásokat, miután azok a törvény által kiszabott formáknak nem feleltek meg, egyhangulag megsemmisítette.

Ezen lovagolnak most az izgatók, mondván: „hogy ily emberekkel akartok egy uton menni, akik előtt a törvény sem szent, — látták a gyávák, hogy a többség a miénk, — azért semmisítették meg az összeírásokat“.

Az izgatók most falúról falúra járnak sirva panaszkodván, hogy ők mily becsületes emberek, s azért nem türik őket a vad magyarok, stb.

A „Zasztava“ és a görombaságáról ismeretes „Granicar“ nincsen nap, hogy ne hoznának cikkeket az állam és kormányunk tekintélye ellen. Dühösen fenyegetőznek mondván: „hogy a fizetés órája majd megérkezik“.

Mi tiszteljük és szeretjük a sajtósabadságot s örökösünk is annak épségben tartásán. De másrészt nem helyeseljük a kormány engedékenységét ott, hol az izgató cikkek írása, csupán a magas kormány tekintélyének megrontása céljából iratnak. — Mert azok a szegény polgárok ott a határvidéken, ha olvassák a „Zasztava“ vagy a „Granicar“ által közölt izgató cikkeket; magok sem bírnak eligazodni, mert szerintük a ki ily görombán társalog, — a nagy közönzéggel, sőt magával a magas kormányval — annak alig ha igaza nincs, mert különben bizony hűvökre tennék érete az illető szerkesztőt.

Igy gondolkodik a közép. Nem is lehet rajta csodálkozni, ha a fentebbi eljárások után eltántorodik.

Itt erős kezekre van szükség, a gyengeség és elnézés csak növelheti a veszélyt.

Ha az agitátorok látni fogják, hogy az első izgatásnál a törvény hatalma nyakon csipi őket, bizony mindjárt kevesebb lesz a martyr névre vágyakodó kalandor.

S a nép látva, hogy az izgatókkal szemben is bír a törvény érvényével, elismerendi tévedését, s magától el fog térni azon veszélyes útról, melyre csalóka ígéretek, és lázító szavak által csábított.

A kormányt és a törvényt csak addig tisztelik és félik, a meddig parancsolni tud, ha elnéző okot ad arra, hogy az emberek elbizakodásokban balgaságokat kövessenek el: az oroszlan is. ha ketreczben érzi magát meghunyaszkodik, ellemben ha szabadban van, ha szerit teheti elejti prédáját.

A határvidékben nem kell a néppel szemben drasztikus szerekhez folyamodni, de annál inkább kell az izgatók ellen alkalmazni a törvény szigorát. Ha a magas kormány ezt teend, meglássa, hogy nem lesz tárgy a lapoknak, a határvidékből allarmirozó híreket közölhetni.

APRÓSÁGOK.

Városunkban a „szamárhoz“ címzett koresma, szomszédságában lakott azelőtt egy pék, kit azért csak „számár péknek“ neveztek.

Egykor mint vádolt állván a bíró előtt, ki megrogzított ellensége volt, attól kérdeztetik:

— Kegyed a számár-pék?
A pék siketnek szinle magát és nem felelt.
Ekkor a bíró melléje lépéven, még egyszer fülébe rivalta a kérdést:
— Kegyed a számár-pék?
— Nem biz én, volt a furfangos zsemlyesütő felelete. — Én csak a számár melletti pék vagyok.

Őszi idő volt, s folytonos szárazság uralkodott. Egyszer csak megeregedtek az ég csatornái, s már 16 órát esett az eső.

Belépett Elleméren a szerb lelkészhez egy atyafi, s a lelkész így szólta meg:

— No, Mita gazda! hála Istennek megeregedtek az ég csatornái, ha még 24 óráig tart az eső, túl vagyunk minden bajon, csodálatosan feléled, felelevenedik a föld alatt minden, s onnan új életre kell ki...“

— De gospodine pápa, ne rémítsen kérem alásan tisztelendő úr ily borzasztó hírrel. Tudja, hogy özvegy ember vagyok, két zsemlyes, zivakodó feleségem hála Isten! künn nyugszik a temetőben föld alatt, s ha azok is az eső következtében újra felélednének, akkor csakugyan megjárnam.

Egy szent-mihályi suhanec betörte a nagy utcában X. kereskedő boltjának ablakabláját, s legott futásnak eredt; a bolttulajdonos azonban utána iramlott utólérte s nyakon kapván, rá förmedt:

— Gaz kölyök! betörted az ablakomat, nem tagadhatod!
„Nem is tagadom“, válaszolt a suhanec, s épen azért futottam hazafelé — pénzért.

A nagy utcán két csizmadia találkozik.

— Ugyan mond meg nekem pajtás, mikép van az, hogy te csizmadiaidat még olcsóbban adod el mint én? lásd, pedig neked megmondom, hogy én lopom a bőrt, s úgy készítem a csizmadia.

— Bohó vagy pajtás! én a kész csizmadiait lopom másoktól, s azokat adom el. Már most hát itély, hogy melyikünk adhatja olcsóbban.

— Édes barátom! légy szives, fogatodat holnap leányom esküvőjéhez használatul kölcsön adni.

— Igen szivesen, de miután a lakadalmaknál a kocsisok igen sebesen szoktak hajítani, s ezen a borzasztó rozsz kövezeten igen hamar török a tengely; azért, ha szükséged lesz talán temetéshez, akkor szivesen szolgálok veled. — (Megtörtént.)

A határvidékben az omladinsták azzal ijeszgették az összeírás előtt a népet, hogy leg többnyire Deákpartiak halnak meg a cholera-ban, azért vigyázzanak és ne szegődjenek e nyavalyás párthoz. Az egészben az a különbség, hogy épen egy ily izgató a midőn legjobban perorált a népnél a cholera-ról, rosszul lett, s a hasmenés és hányás a legnagyobb mértékben előfogta; másnap meghalt.

Azóta a köznépnél közbeszéd tárgyává vált, „hogy a ki a Deákpart ellen beszél, az megkapja a cholera-t.“ (A következmények azt mutatják, hogy már ettől sem félnek.)

Egy beeskerei barátunkkal valaki elhitette, hogy a világtállalton, a gépkállaltonban egy oly gép is ki

van téve, a melybe, ha egy borjút tesznek bele, a másik oldalon kész Schmitzli, s ezután pedig a bőrből kész cipő jön elő.

Barátunk csupán e gép megtekintésére utazott a kiállításra, s első kérdése is az volt: hogy hol van az a gép, melybe eleven borjúkat raknak“.

A felügyelő megértette a téves tréfát, s válaszul a kérdésre azt felelé: „hogy ily gépet nem ismer, de egy tükör van a kiállításon, a melynek az a tulajdonsága van, ha belené az ember, tehát borjúfejet mutat.“

Barátunk ezután észre vette, hogy felültették; s e percztől fogva a gépkállaltonban nem volt látható.

Egy szerkesztőt, ki szakálát levette, interpellálták, hogy miért vettete szakálát.

Azért, hogy hitelezőim meg ne ismerjenek, s aztán szakálámra már úgy sem sokat adtak, tehát minék hurcoljam magammal.

Torontálmegye

központi választmányának október 18-án tartott ülése.

Elnök: Tabakovits Gusztáv, főjegyző; jegyző: Dániel Ernő.

Balás Frigyes helyet. közp. jegyző dolgainak halmozottságánál fogva ezen tisztről leköszönvén helyére Kiss Károly választott meg egyhangulag.

Ezek után elnöklő főjegyző előterjeszti, hogy vonatkozással az e folyó évi október 5-én tartott központi választmány ülésében 18. sz. a. kelt határozatára, az összeíró küldöttség az összeírás lajstromokat beterjesztette és azok a meghatározott időben a megyeház nagy termében közzemlére ki is tétettek — Pancsova város összeírás lajstromának kivételével, melyet Pancsova város központi választmánya azon ürügy alatt tartott vissza, mintha annak megvizsgálása s azokra tett felszólamlásoktól illetvén. Miután azonban elnöklő főjegyző úgy van meggyőződve, hogy az 1873. XXVIII. t. cz. 23. §. értelmében ezen jog nem Pancsova város közp. választmányát, hanem Torontálmegye központi választmányát illeti — ennél fogva az 1848. V. t. cz. 52. §. értelmében, a vegyes kerületekben felmerült vitás kérdések eldöntésére illetékes hatósághoz — táviratilag mihez tartás végett utasításért folyamodott honnan 44061. sz. a. azon távirati intézményt nyerte, hogy a Pancsova városi összeírás is Torontálmegye központi választmánya által vizsgálassék meg és az összeírás ellen emelt felszólamlások is általa tárgyalandók.

Mely ministeri intézmény folytán Pancsova város közp. választmányát elnöklő az utólagos jóváhagyás reményében elnöklő felszólította, a Pancsova város összeírás lajstromok mielőbbi beterjesztésére, válaszul azonban csak azon megkeresést nyerte, hogy a fencidért intézményt Pancsova város központi választmányával közölje. Elnöklő főjegyző indítványát folytán ez távirati uton meg is történik.

Ezután az összeírás lajstromok átvizsgálása vételet fogatába.

Miután az összeírás lajstromok oly hibásan voltak szerkesztve, hogy a választási jogot jelölő rovatokban, a választási jogalap sommas uton kitüntetve nem volt sőt több helyen meg nem engedett javítások fordultak elő s az összeíró küldöttség is több helyen a kiszabott időben meg nem jelent — az összes Pancsova választókerület összeírás lajstromok — Pancsova város kivételével, mely még eddig nem tárgyalatott, mint az 1848. V. t. cikkbe utköző szerkezet, megsemmisítették. Új összeírás rendeltetett el, mely f. évi november 10-én kezdődvén, szakadatlanul tart, november 23-ig bezárólag. Torontálmegye központi választmánya részéről új összeírás küldöttségi tagokul megválasztattak Pflug Gyula Pancsováról és Milutinovits Sándor bánlaki szolgabíró.

Belügyminister ő nm. táviratilag aziránt kerestetett meg, hogy a Pancsova város összeírás lajstromok átvizsgálata iránti utasítást szintén táviratilag, még az ülés folyama alatt adja meg, akként, hogy ez a holnap folytatandó ülésen tárgyalat-hassék.

Október 19-én:

A mult ülés jegyzőkönyve felolvasatván, az minden észrevétel nélkül hitelesített.

Elnöklő főjegyző egy Pancsova város közp. választmányától nyert átirat alapján előterjeszti, miszerint említett közp. választmánya azon kért intézi Torontálmegye központi választmányához, hogy miután a Pancsova város közp. választmányi tagok közül egy sem értvén a magyar nyelvet, velők a határozatok német nyelven közöltessenek.

Ezen átirat tudomásul vétetik, s ennek figyelembe vételével, a közlések mikénti áttétele az elnök belátására bízatik.

Elnöklő főjegyző jelenti továbbá, miszerint a Pancsova város összeírás lajstromának átvizsgálását illető s kért ministeri utasítás távirati uton mindedig meg nem érkezvén, a további intézkedésekre vonatkozó utasítást kér. — Határozatott, hogy a ministeri leirat megérkezése után, miután az ügy halasztást nem szenvedhet, a helyben lakó közp. választmány tagjai azonnal hivassanak össze, s tegyék meg a szükségelt kellő intézkedéseket.

Germanisatio a temesvári főgymnasiumban.

Temesvár, okt. 19-én.

A „Temesi Lapok“-ban többször volt alkalmunk panaszkodni az ellen hallani, hogy a temesvári főgymnasiumban némely tanár honi törvényeink ellenére, a germanisatio tagt ért nyit. S hogy az utóbbi időben is egy tanár nem átalotta megkérni a tanulókat, — kik jobban bírják a német mint a magyar nyelvet — hogy ne nehezteljenek, ha ő német nyelven ad elő.

Ugy hisszük, hogy a honi törvényeket tiszteletben kell tartani, mely szerint minden főgymnasium felsőbb osztályaiban az előadási nyelvnek a magyarnak kell lenni. Ezen germanisatio a temesvári gymnasium felsőbb osztályaiban már több éven át üzeltik, melynek káros s visszavonást okozó reakciója nem maradt el. A csanádi püspök gyakorolja a felsőbb három osztály tanárainak kinevezési jogát, s nem tudjuk átérteni, miért nevezetnek ki mindig ilyen germanisatióra törekvő urak.

Ilyen hazafiakellenes törekvések által Dél-magyarország szellemi művelődése bizony nem fog előmozdítani. Ha az illető tanári székro kinevezettek, a honi nyelvet nem értik vagy pedig érteni nem akarják: maradjanak akkor a német falvakban mint kaplányok s ne germanisálják a magyar catedrat.

Különbön e tárgyról jövőre többet*).

—†—

A szerb ügyekhez.

A vallás- és közoktatási m. kir. miniszternek a karloviczi g. kel. érsekség és szerb metropolia administratorához 1873. évi október 9-én 27.786. sz. a. kibocsátott rendelete a gör. kel. szerb egyház-nemzeti javak és alapítványok kezelése és elszámolása tárgyában.

A g. kel. szerb egyház-nemzeti alapok és javak érdekeinek megóvására szintugy, mint az e hitefekezethez tartozó szerbajku honpolgárok egyház-nemzeti ügyeinek önkormányzati uton továbbfejlesztésére mellőzhellenül megkivántatván, hogy az 1868. auguszt. 10-én kelt

* Ha a dolgok így állanak, ez mindenesetre gyors orvoslást kíván. (Szerk.)

I. k. kir. rendeletnek a püspökségek javadalmazásáról, egyház-nemzeti javak és alapítványokról, valamint ezen javak és alapok igazgatóságáról szóló és vagy még egyáltalán nem, vagy csak hiányosan fogantatott szabványai haladéktalanul végrehajtassanak: évéig ő császári és apost. királyi Felségének f. évi október 4-én kelt legfelsőbb elhatározása alapján az alább érdekelte metropolita-érseki és egyházmegyei hatóságoknak, valamint az egyház-nemzeti alapok igazgatóságának elnökét és összes tagja itt terhelő személyes felelősségre utalva a következőket rendelem:

I.

Minden g. kel. szerb egyházmegyei adminisztratív bizottmány köteles e rendelet kibocsátásától számított 15 nap alatt intézkedéseket tenni aziránt, hogy az egyház-nemzeti alapok igazgatósága által 1869-ben a szerb metropolita egész területére összesen 24 ezer 491 frt. 24 kr. évenkénti állandó összeggel kivett vallási járulékok mint a már letelt évekre, mind a f. évre vonatkozólag az egyházközségekben legfeljebb f. é. november 1-ig egyénileg kirovassék s kirovást után azonnal egy a hátralékos, mint a f. évre járó összegek, a horvát-szlavon határvidéken az eddigi mód szerint az illetékes politikai hatóságok, más helyeken pedig az egyházközségek által, szükség esetén az 1868. XXI. t. cz. értelmében közigazgatási hatóságok útján eszközözendő végrehajtás mellett is beszédessenek és az elidegeníthetlen alapha szolgáltatassanak: jövőre pedig e vallási járulékok egyéni kivétel minden év január 1-ső napját megelőzőleg, beszédese pedig az év első felében a fen előadott módon megtörténjenk.

Az egyházmegyei adminisztratív bizottmányok ez intézkedések pontos végrehajtásáról folytonosan gondoskodni köteleztetvén, e járulékok közzétételét kivétel és befizetését feltüntető kimutatásait minden év végén az egyház-nemzeti alapok igazgatóságához beküldeni kötelesek, mely azokat az elidegeníthetlen alapról számadásaihoz mellékelve hozzám évenként felterjesztji.

II.

Míg a püspökök javadalmazásának végleges és számszerinti megállapítása az egyház-nemzeti kongresszus befolyásával eszközölthetnek, az 1868. augusztus 10. legk. kir. rendelet I. C. 27. §. b) pontjában meghatározott s jelenleg 10.567 frt 50 kr. ban felszámított javadalmazás minden egyes püspök részére, a birtokukban hagyott fekvőségek és kisebb kir. haszonvételek jövedelmének szabályszerű beszámításával kiadandó, amennyiben ebből valamely részletet a szigeti puszta lévő épületek kijavítására és hasznos beruházásokra közmegegyezéssel fel nem ajánlanának. Jövőre nézve a püspöki javadalmazás bármelyik alkatrészében (kir. rend. I. C. 27. §. e—h.) beállható változás, mely a javadalmazás nagyságára befolyással lehetne, az egyház-nemzeti alapok igazgatósága által hozzám azonnal bejelendő.

III.

Addig is, míg a metropolita-érseket mint az összes nemzeti egyházzavak és alapítványok főgondnokát és képviselőjét s a püspököket mint ezeknek saját egyházmegyéjükbeni gondnokát és felügyelőjét megillető jogok és kötelezettségek gyakorlásuknak tüzetes módozatával együtt, az egyház-nemzeti kongresszus közbenjöttével szabatosan körülírni fognak, a metropolita-érsek, vagy ennek helyettese e teendők gyakorlása végett:

1) az egyház-nemzeti alapok igazgatóságának tevékenységét s az annak kezelése alatti alapok és alapítványok állagát.

2) a metropolita tanácsnak a zárda-számadások felülvizsgálata körül kifejtett tevékenységét, minden egyes zárda szerzetéseinek személyzetét s bevétele- és kiadásának összegét.

3) az egyházi, egyházközségi, iskolai és alapítványi számadásoknak az egyes egyházmegyeknél eszközölt vizsgálatát, ezek püspöki hivatalától, az illető bevételek és kiadások összegének megjelölése mellett beadandó kimutatások alapján, folytonosan figyelemmel kísérni s mindezek felől saját észrevételei és intézkedései felsorolásával, hozzám évenként december hó végeig jelentést tenni köteles.

IV.

Az 1868. évi augusztus 10. I. k. kir. rendelet V. A. 4. §-ban megjelölt egyház-nemzeti javakról szerkesztett összes leltárak f. é. november 1-ig, az ujon szerkesztendők pedig elkészülésük után 15 nap alatt mindaddig, míg az egyház-nemzeti kongresszus befolyásával más intézkedés nem jó létre, az egyház-nemzeti alapok igazgatósága által hozzám hiteles másolatban felterjesztendő.

V.

A metropolita érseki hivatal főnöke köteles a zárdayavak czélszerű ellenörködés és számvitel melletti kezelés módjáról az egyház-nemzeti alapok igazgatósága által oly kimerítő utasítást kidolgoztatni és hozzám f. év végeig betekintés és átvizsgálás végett felterjeszteti, mely egyrészt ideiglenes szabványképen azonnal fogantatott, másrészt mint tervezet végeldöntés végett az egyház-nemzeti kongresszus elébe terjeszhető legyen.

VI.

A zárdayavak kezelése körül felmerült rendellenességek s az egyház-nemzeti alapokra ebből háramló hátrányok orvoslása végett addig is, míg az ügy az egyház-nemzeti kongresszus útján szabályoztatnak, a metropolita-érseki hivatal főnökének kötelességévé teszem, hogy

1) minden zárdayfőnöknek hagyja meg, miszerint 1872-ik év végeig hátralévő számadásait az egyházmegyei adminisztratív bizottmányhoz azonnal adja be, s amennyiben ezt f. évi november végeig nem teljesítette, hivatala és fizetésétől az illető püspök vagy helyettese által mindaddig függesztessék fel, míg ebbeli kötelességének meg nem felelt;

2) a zárda-számadások minden év lefolyta utáni beadására, az első pontban érintett következmények alatt, három havi határidőt tűzzön ki.

3) a püspököket vagy helyetteseiket kötelezze az első pontban érintett számadásokat f. év végeig, a második pontban említettek pedig minden évben június végeig az egyházmegyei adminisztratív bizottmány által megvizsgáltatni és a metropolita egyházi tanácshoz felterjesztetni, minek elmulasztása esetén a nemzeti alaphoz huzott fizetésük a fogantatás idejéig beszűntetendő s csak különös engedélyem folytán tehető ismét folyóvá;

4) a metropolita egyházi tanács a fennebb is kimondott személyes felelősség terhe alatt, az 1-ső pontban említett számadásokat jövő 1874. évi július 1. napjáig, a 2. pontban említettek pedig minden év végeig felülvizsgálat és véglegesítés alá vegye s előbbiekre nézve a kimutatást jövő évi augusztus 1-ső napjáig, utóbbiakra nézve pedig minden év február havának 1-ső napjáig hozzám terjesztse fel;

5) a zárdayfőnökök értesítsenek arról, miszerint csak azon, kellőleg ellenörzött feltétel alatt lesznek a zsinat által megürült püspöki székekre kijelölhetők, ha zárda-számadásbeli kötelezettségüknek pontosan megfeleltek, s számadásaik minden tekintetben rendeseknek és hűségességeknek találattak;

6) a kongressusi bizottság által beküldött felesleg-jövedelmekből a bezdini zárdaynak az alapok igazgatósága által szabályellenes visszafizogatott 2000 frt. nevezett zárdaytól azonnal beszédessék, s arról az egyház nemzeti alapok igazgatósága, különben reá háromló pótlási kötelezettség terhe mellett, hozzám f. é. végeig jelentést tegyen;

7) a kongressusi bizottmányok által befizetett és a nemzeti alaphoz ideiglenesen feljegyzett zárdaybeli jövedelem-felesleg felerészben a klerikális alaphoz, felerészben pedig a zárdayalaphoz bevételeibe azonnal beiktatassanak, utóbbi alaphoz az 1869. évi január 1-ét megelőzőleg befolyt és tüzetesen kimutatandó letevémenyek is áttétessenek és ezen zárdayalapról külön számvittel nyitattván, számadásai a többi alapokéval egyidejűleg vizsgálat végett hozzám évenként felterjesztessenek.

VII.

Az egyház-nemzeti kongresszus útján eszközözendő végleges szabályozásig az egyház-nemzeti alapok igazgatósága minden, kezelése alatt álló alapok- és alapítványokról jövő 1874. évre f. é. december 1-ig, azután pedig évenként október első napjáig előirányzatott dolgozzon ki és azt jóváhagyás végett hozzám felterjesztvén s jóváhagyásom után visszafizomatvát, magát ahoz szoroson alkalmazza. Ugyanez igazgatóság az assistensek utasításának 19. pontja értelmében, tárgyalási jegyzőkönyveit hozzám évenként felterjeszteti köteles.

VIII.

Az egyház-nemzeti alapokból előlegezett 147.581 frt. 80³/₁₀ kr. kongressusi költségek, az eddig teljesített lerovások betudásával az egyház-nemzeti alapok igazgatósága által az egyes egyházközségekre, utóbbiak által pedig egyenként legfeljebb f. év végeig kivételvén azok jövő 1874-ik év végeig az I. cikkben előírt módon és ugyanott elrendelt nyilvántartás mellett felszedessenek és az előleget nyújtott egyház-nemzeti alapokba beszoállításnak.

IX.

Az egyház-nemzeti alapok igazgatósága, ez alapok peres és perenkívüli jogügyeinek központi értelmes vezetése és felügyelete végett, e rendelet kihirdetése után azonnal kiírandó pályázat alapján köteles az ügyvédi minösítvényvel bíró alkalmas ügyész f. évi december 1. napjáig kinevezni s erről hozzám jelentést tenni, a számvévségi és írói személyzet megfelelő alkalmazásáról pedig saját hatáskörében intézkedni.

X.

Az előbbi cikkben megszabott határnapig ugyanez igazgatóság köteles az ügyész, számvévség és írói személyzet részére példákkel ellátott részletes utasításokat kidolgozni és nekem bemutatni.

XI.

Az ügyész a peres ügyek mibenlétéről félévénként jelentést teendő az egyház-nemzeti alapok igazgatóságának, mely azt minden év január és július hó elején hozzám felterjesztji.

XII.

Az egyház-nemzeti alapok igazgatósága az általa kezelt alapok és alapítványok állását és a számadások átvezetését 1869. éven kezdve mindazon évekről, melyekben eddig elmulasztott, e rendelet kibocsátása után 3 hó alatt, — jövőre nézve pedig minden számadási év lejártá után 3 hó alatt valamelyik hazai szerb hírlapban közölni s e lapnak ezen kimutatásokat tartalmazó számai egy példányban hozzám haladéktalanul felterjesztetni köteles.

Mely rendeletemet, midőn szoros megtartás végett ezennel megküldöm, egyszersmind felkérem nagyméltóságodat, hogy azt a metropolita-érseki és egyházmegyei hatóságokkal, az egyház-nemzeti alapok igazgatóságával, a gör. kel. szerb püspökök vagy azok helyetteseivel és a zárda-elöljárókkal szokott uton haladéktalanul közölni sziveskedjék.

Budapest, 1873. október 9.

Tréfort Ágoston, s. k.

A szarvasmarhatenyésztés fontossága és befolyása a földmívelésre.

Mindinkább kénytelenítettünk azon nézetből ébredezni, mintha egyedül a gabonatermelés volna az, mely nekünk a legjobb jövedelemforrást biztosíthatja, mert ezen meggyőződés egy aszaly mint rendkívüli nagy termékek alkalmával már számtalanszor magamagát megczáfolta, ez utóbbi eseten leginkább akkor, ha a jó termés általános, és így a kereslet természetesen csekély.

Nálunk a gabonatermelésnek nagy elterjedése leginkább az ötvenes évekre vezethető vissza, a midőn a gabonának magas ára mindenkit rendkívüli erőmegfeszítésre gerjesztett, s az általános törekvés mennél több gabona előállítása volt, úgy, hogy a termelés majdnem megkétszerezett; ennek volt ugyan egy jó oldala is, nevezetesen azon szép előhaladás, mely a földnek czélszerűbb eszközök által való megmívelésében tetetett; sajnos azonban, hogy ez a gazdaság nem minden ágával történt hasonló arányban, nevezetesen nem a szarvasmarhatenyésztéssel, mely pedig a földmíveléssel elváhatatlan szoros kapcsolatban áll.

A legtöbbben még ma is földmívelést tekintik egyedüli pénzforrásnak, a szarvasmarhatenyésztést pedig csakis annyiban részletetik figyelemben, mennyiben ez, mint a föld megmíveléséhez kívántató eszköz, ezt megkívánja.

Csekély véleményem szerint pedig e nézet igen hibás, mert igaz ugyan, hogy a szarvasmarha eszköz a föld megmívelésénél és sajnos, hogy sokan egyebnek nem is tekintik, mint ennek és trágyakészítő gépnek, de ha vesszük, hogy különösen hazánknak mily roppant kincse fekszik szarvasmarhában, s hogy ezen faj nem egy európai fajnak eredeti törzsoke, melyből értelem és kitartás olyat képezett, mit most már nemesítésre magunk is sokszor fölhasználunk, és mint kitünő anyagot nagyra becsülünk, ha tekintjük továbbá azt, hogy számtalan vidék van az országban olyan, mely nem a földmívelés, hanem az úgy a hogy felnevelt szarvasmarhájának eladásából kénytelen pénzelní, ha mindezt mondom veszszük, így alig vehetjük szarvasmarha állományunkat egyebnek, mint oly holt kincsnek, mely kamatait maga emészti fel.

A tenyésztést illetőleg igaz, hogy még sokat kell tanulnunk, még pedig olyanoktól, kik a szarvasmarhatenyésztésben nálunknál már jóval előbbre haladtak, mert ha mindenki a maga nézete szerint állítja fel a tenyésztési elveket, akkor czélt érni nem fogunk; de ezzel koránt-

sem azt akarom mondani, hogy az idegenek tenyésztési eljárásait szörül szóra, körülményeink és éghajlatunk minden tekintetbevétele nélkül alkalmazzunk magyar marháinkra, vagy pedig, hogy csupán a külföldi fajokban keressük a valódi kincset, mert akkor igen drágán fizetnők meg törekvésünk minden egyes vivmányát, s utóljára is az lenne belőle, hogy a természetes okok szülte gátaktól csakhamar visszaríadnánk, s minden nemesebb törekvésünk a kitarásra már csirájában elfojtatnak.

Mi az állatfajokat általában s az ezekkel való bánásmódot csakis annyiban fogadhatnánk el haszonnal, amennyiben ezek éghajlatunk, földünk s körülményeinkhez idomíthatók. Hogy mily tetemes áldozatokat hozott különösen Magyarország ezen elfogultsága a juhtenyésztés körül azért, mivel a természetnek olyan szabályait akart eltérni, a mely ellen küzdeni minden kísérlet meghiusult, minden művelt gazda előtt tudvalevő dolog. Eredménye pedig a hozott nagy áldozatok elvesztésén felől még az volt, hogy más addig virágzó s jövedelmező gazdasági ágak elmulasztottak és elhanyagoltak; nevezetesen pedig a szarvasmarhatenyésztés módfelelt háttérbe szorítottak. A kik gulyájokat megtartottak kénytelenek voltak legelőiket megszorítani, a jobb szénát természetesen a birkáknak adván, nemkülönben a legjobb eselődéket ezekhez rendelvén, s ha még hozzá vesszük a pusztuló marhavész, mely kivált e században már annyiszor és oly borzasztólag pusztított, hogy már különben is nagy közönyösséghez még a bizalmatlanság is csatlakozott, úgy teljességgel nincs mit csodálkozni, ha Magyarországon mind pénzbeli mind szellemi tökéink a gazdaszat ezen fontos ágától elfordulva másfelé irányultak s a szarvasmarhatenyésztés nagy hanyatlását vonták magok után.

A szarvasmarha-tenyésztés jelentőségét azonban mainap kétségbe vonni már egy gondolkodó gazdának sem jut eszébe, érzi és tudja mindenki ennek fontosságát, mert baromtenyésztés nélkül rendes és okszerű földmívelést gondolni sem lehet. Ott, hol a föld még oly kimeríthetlen termékenységű bir, miszerint a trágyázás feleslegessé válik, a marhatartás korántsem bírhat annyi jelentőséggel, mint azon míveltebb vidékeken, hol a földmíveléssel oly szorosban van egybeforva, miszerint ettől elválasztani nem lehet, s mindkettőnek egyenlő fontos szerep jutott a gazdaszatban, amennyiben egyik a másikat tartja fenn.

Mennél tökéletesebben üztik az állattenyésztés, igen természetesen annál nagyobb a jövedelem, annál szivesebben és növekedőbb buzgalommal karolja fel a tenyésztő gazdálkodása ezen ágát, s nem fogja állományát a legszükségesebbre apasztani, hanem lehetőleg kiterjeszteti, mi által földje a bővebb trágyázhatás következtében termékenységekben emelkedvén, annál inkább biztosíva van a gazda tartós jövedelméről, egyszóval a hol a szarvasmarhatenyésztésre illő gond fordítatik, legyen az bár egész országokban vagy egyes gazdaságokban, — ott a földmívelésből rendesen a legnagyobb hasznot huzzák.

A szarvasmarhatenyésztés fontossága már onnan is kitünik, hogy nem egy oly tájék van, hol minden földmívelés nélkül, — és pedig igen jó sikerrel — üztik a gazdaság ezen ága, mely már maga elegendő arra, hogy az ember szükségleteinek nagy részét, mint a húst, tejet, vaját, túrót stb. előállíthassa; de a gabona árának minduntalan való változása sokszor kényszeríti a gazdát, hogy kárt ne valljon — terményeit bizonyos ideig visszatartani; ily esetben igen jó szolgálatot tesz, ha lábas jószágainkból értékesíthetünk valamit.

Hogy a szarvasmarhatenyésztés fontosságát mindinkább elismerni kezdik, s hogy általában a gazdák figyelme naponként jobban kezd ezen ág felé irányulni, — és kell is, hogy irányuljon, ha a jövedelmet emelni akarjuk, — arról elég bizonyosságot nyújtanak azonn számos lelkes felszólalások, melyek részint a szak-, részint más lapok hasábjain, részint az egyes gazdasági egyletek gyűléseiben történtek és történnék.

Távol legyen tőlem Angolhon viszonyait hazánkéval hasonlatba hozni, de annyi bizonyos, hogy Anglia jelenlegi jólétének megállapítását nagy részben az állattenyésztés oly lelkes felkarolásának köszönheti; az angolok nem riadnak vissza a kezdeményezés rögs utaitól, hanem szereztek alkalmas tenyészállatokat, s az okszerű keresztetések által a földnek, éghajlatnak s egyéb körülményeknek szoros tekintetbe vételével a gazda kitartó vezetése mellett csakhamar kiváltak állattenyésztésök hírnevét, melynek jótékony befolyása nemsokára meglátszott a földmívelésben és ezzel együtt az ipar és kereskedésben.

De nemcsak magát Angliát lehetne péld-

dául felhozni, hanem ott vannak a német birodalomnak egyes tartományok, mint a szász- és würtembergi királyságok, ott van Schweitz, Hollandia, melyek ha nem is versenyezhetnek Angolhonnal, de e téren oly szép eredményeket mutathatnak fel, mely mindenkit tisztelelre gerjeszthet; legujabban pedig Franciaország és Amerika vonta mindenki figyelmét e tekintetben magára, mely államok a mezői gazdaságnak az állam jólétére kiterjedő fontos hatását belátván, milliókat és milliókat fordítanak az ország egyes gazdasági ágainak emelésére, és ezek közül leginkább az állattenyésztés az, mely kitűnő figyelemben részesül.

De ha kérjük, hogy az egész mezőgazdasági üzletnek, mi tulajdonképeni végcélja, ugy erre minden gazda azt fogja felelni, hogy a befektetett föld és üzletlőketől a lehető legnagyobb tisztajövedelmet húzni, már pedig tagadhatatlan, hogy ez nagy mértékben a szarvasmarhatenyésztéstől is függ, mert kevés kivétellel ez adja a szükséges munkát és trágyát és azért bátran el lehet mondani, hogy jól üzőtt szarvasmarhatenyésztés nélkül nem igen képzelhetni okserű s egyszersmind jövedelmező földmívelést.

A szarvasmarhatenyésztés még nagyobb fontosságra emelkedik minden oly talajjal bíró gazdaságnál, mely fekvésénél és minőségénél fogva a gabonatermelést csak silányan jutalmazza, vagy a mely szántásra tulajdonságánál és fekvésénél fogva épen nem, ellenben takarmánytermelésre (legelőnek vagy kaszálónak) elég alkalmas, úgy, hogy biztos jövedelmet csupán marhatenyésztés által lehet elérni, mit egész erélylyel felkarolni annál is inkább nagyon helyén volna, minthogy hazánk igen sok vidékein egyedül erre vannak utalva; másrészt pedig ugy is oly jeles szarvasmarhafajjal bírnak, melynek kitűnő és némely tekintetben mondhatni páratlan tulajdonait nemcsak fentartani, hanem a lehetőleg még fokozni és nemesíteni kellene.

Tévedne azonban az, ki azért, mivel a szarvasmarhatenyésztés nálunk még oly alsó fokon áll, egyedül a birtokos hanyagságának s a gazdaság ezen fontos és jövedelmező ágá iránt való részvéltelenségnek róná fel, mert bátran fel lehet tenni, hogy most már a legtöbb magyar birtokosaink közül nagyobb áldozatokkal is készek volnának hozni a szarvasmarhatenyésztés felvirágoztatására, ha nem kellene még annyi, — egyesektől nem függő — akadályokkal küzdeni.

Ilyenek egyikének számítom én a tagosításnak csak újabb időben történt létrejöttét, miután a gazdaságnak helyes beosztása eddig lehetetlen volt, most azonban nem állhat semmi többé utunkban, vetédforgási rendszerünket aké- képtől oszthatni be, a mint azt legcélszerűbbnek látjuk. A takarmánytermelés, mint az állattenyésztés alapja, — mely eddig csak elvétve történt, s a mely mindenestre egyik főoka az előre nem haladhatásnak, — egész erélylyel fog folytatni, minek következménye lesz, hogy ha nem is egészen, de legalább részben az istállózásra kell áttérni, már pedig, hogy a legjövendelmezőbb marhatenyésztést csakis istállózás mellett remélhetjük, az kétséget sem szenvedhet, mert így az állatok több és tápusabb takarmánnyal tartatván és gondosabban ápolatván, nemcsak minőségük javul, hanem számuk is szaporíthatatik, a trágya több és jobb lesz, a mi pedig régi közmondás szerint lelke a gazdaságnak.

Egy másik okát hátramaradásunknak, — mely már oly gyakran és váratlanul a legszebb eredményeket és reményeket rövid idő alatt meghíusította s a birtokost nemcsak anyagilag végkép tönkretette, hanem szellemileg is kifárasztotta, — t. i. a keleti marhavész, már fennebb említém.

A javított és okserű vezetett szarvasmarhatenyésztés nemcsak a földbirtoknak kamatját biztosítja és emeli, hanem fentartólag sőt gyarapítólag hat a föld örök értékére s magára az üzletlőkre is. — Minden gazda tudja, hogy a föld ereje, tehát a föld értéke is annál inkább kiméltetik, sőt helyes berendezéssel mellett fokoztatik, mennél inkább megközelíti a marhaállomány a birtok kiterjedéséhez való arányt, ehhez pedig annál hamarabb fogunk közeledni, mennél előbb megkezdjük a gabnafélék és kereskedelmi növények, — legalább most egyelőre való — megszorítását, s a takarmánynövények mívelésének kiterjesztését, mivel a gabona és kereskedelmi növények igen sok tápanyagot szívnak ki a földből, azt hacsak kívülről szerzett trágya-anyagokkal nem pótoljuk, csekély marhaállományunk nem igen fogja fedezhetni, a mű és kereskedelmi trágyafélékre pedig keveset támaszkodhatunk, minthogy jelenlegi pénzügyi viszonyaink s a sok előítélet nem egyhamar fogják megengedni, hogy azokat a kellő mértékben használhassuk, nem marad

tehát egyéb hátra, mint a szarvasmarha tenyésztését karolni fel egész erélylyel, kitarással és értelmiséggel, mivel csak így adhatjuk meg földünknek a bő trágyázást és jó mívelést, mely által a tiszta és tartós hasznót fokozva, lépesőnkint haladhatunk azon cél felé, melyet anyagi jólétnek nevezünk, már pedig a mely nemzetnek meg van anyagi jóléte, annak meg van földi boldogsága is.

Kégly Sándor.

VIDÉKI LEVELEZÉS.

Temesvár, okt. 24-én.

Multkori levelemben a szárazság miatt panaszkodtunk; volt is okunk rá, mert megyénkben, mint értesültem, a repce majdnem teljesen kinsézet. Vasárnap volt egy kis permetező eső, de mi az a tenger sima arcához képest; örültünk mikor esni kezdett, de örömről alig tartott néhány órát, mert az esőt erős keleti szél váltotta fel.

Közöszelemben álló hazánkfa és jeles gazdaszunk Hajnik János úr, ki rövid idő előtt távozott körünkől, s napokban tisztelői által egy díszes albummal lett kitüntetve, melyet Erdényi Pál kir. uradalmi ügyész, a temesvári jóság-igazgatóság nevében nyújtott át. Az album a nevezett igazgatóság tisztjeinek arcképeit tartalmazza.

Hajnik János megérdemli az elismerést, melyet rövid idő alatt magának kivívnia sikerült. A színházban folytak a német előadások, és pedig többször gyér közönség előtt. Ez is csak azt mutatja, hogy városunk nem köti magát a német színház állandó fentartásához; s csodáljuk, hogy ügybuzgó polgármesterünk nem veszi kezébe a magyar színeszet ügyét, melyért a „Temesi Lapok“ buzgó szerkesztője is annyi lelkes sorokat közölt. Temesvár polgárainak többsége magyar, s büszkén mondhatjuk, hogy oly magyar, hogy becsületére válnék magának Debreczennek is, s mégis meglátjuk, hogy a magyar Thalia csak fehér holló gyanánt jelenjen meg közöttük. — Sokat várunk e tárgyban főispánunk Ó méltóságától, ki ahol tenni kell, mindenütt elől szokot járni.

A kereskedelmi világban nagy a panique még most is, — s a bukások gyakoriak. — Hitel, pénz- és áruforgalom eltűntek a piacról, most csak panaszok és nem geschäfteket lehet hallani.

Mint értesültem, a jövő farsang nem kecsesegtel sok mulatsággal, miután a kérelmetlen papák kijelentették, hogy leányukat csak oly feltétel alatt viszik tanzingulomra, ha egyszerű ruhába mennek, — különben otthon maradhatnak a sutyban. — Képzeltetni szépeink rémületét.

Jövöre többet.

o. — o.

HIRHARANG.

* Torontálmegye központi választmánya a határvidékben a pancsovai kerületben megéjtelt összeírásat egyhangulag megsemmisítette. Az új összeírás e napokban veendő kezdetét. — Lesz lárma e miatt Mileticsék táborában, azt előre tudjuk.

* A belügyminister Ö excellenciája távirati uton értesítette Torontálmegye központi bizottmányát, hogy a pancsovai összeírás átvizsgálásánál követelt eljárás megsemmisítette, s egyszersmind meghagyta, hogy Pancsova városa vonatkozó összes iratokat törvényszerű intézkedés végett, azonnal a megyei központi választmányának küldje meg.

* Tisztelt barátunk Botka Géza megyei első aljegyző, e napokban váltott jegyet a bájos és szelleműs Hekler Márta kisasszonnyal. Mi e szép frigyhez tartós boldogságot kívánunk s egyszersmind óhajtjuk, hogy t. barátunk rózsás kedélyét ezutánra is megtartsa.

* A tagosítás miatt nehányat a mult héten elfogtak s a végtárgyalásnál az elfogottak egyikét a kir. törvényszék 4 havi fogságra ítélte el. Az ülésben az elnökséget maga Várady Mihály úr Ó nagysága vitte. A védő ügyvéd Vécsey Béla t. barátunk volt, ki védekezésének érdekében igen szépen kidolgozott védbeszédet mondott, de siker nélkül. — A védő ügyvéd a hozott ítélet ellen felelbezzéssel él.

* A tagosítás miatt ismét felment egy küldöttség Ó Felségehez, kérelmezni, hogy a tagosítást megsemmisíteni kegyeskednek.

* Deutsch Jakob fakereskedő hulláját eddigéig még hiában keresték; — azt feltalálni nem sikerült.

* Nehány nap óta beborult az ég fölöttünk, esőnk azonban még nem volt. Gazdáink mindenfelé erősen velnek azon reményben, hogy pár nap alatt bizonyosan megfognak eredni az ég csatornái. — Jó lett volna előre bevárni az esőt, mert az egereknek néhány nap óta igen jó dolgok van.

* Mint értesülünk, a határvidékben a deakpárti választók naponként kapnak fenyegető leveleket, a melyben tudtára adják, ha pártjokat ott nem hagyják, tehát felfogják házaikat gyújtani. — Gyönyörű szabad választás, de reméljük, hogy az ily gyáva anonyim levelek elveszik hatásokat.

* Kozma Sándor királyi főügyész, e napokban Temesváron járt, s ott a hivatalos helyiségeket és börtönöket megvizsgálta.

* A f. év október közepén N.-Becskereken lefolyt torontálmegyei tankerületi tanács-gyűlésének néhány határozata miatt több ol-

dalról gyűlés összehívására sűrűszen felszólítván: van szerencsénk a torontálmegyei tanácsület tagjait f. évi november 8-án délelőtti 10 órára Zombolyára az iskola-teremben tartandó rendkívüli közgyűlésre tiszteletteljesen összehívni. Rados János, h. elnök. Till Henrik, II-od elnök.

* Az osztrák államtársulat valamint minden más hazai vasutvállalat is, tekintettel az idej inségre és annak tartamára, a közlekedési m. kir. ministertől nyert meghagyás folytán az élelmi szerek behozatalára mérsékelt szállítási díjakat alkalmaznak. Tesz pedig ezen mérsékelt szállítási ár a távolságra való tekintet nélkül mázsa és mértöldenkint 1 krt., kivéve az osztrák állam- és a déli vasutat, melyek még ennel is olcsóbban szállítanak.

* Jankahid község panasza egészen méltányos a miatt, hogy a Began lévő hid három év előtt elromboltatván, most is ugyanazon állapotban van, s nekik minden tekintetben nagy hátrányokra és károokra ad okot. — Mi nem tudjuk, hogy micsoda intézkedést tett e tekintetben alispáni hivatalunk, de amnyit azt hisszük, hogy méltán követelhetünk tőle, hogy szólítsa fel a Bega-szabályozó-társulat mérnökeit, hogy a kérdéses község érdekében a lerombolt hidat mielőbb használható állapotba helyezték, a lefolyt három év alatt már csak eszükbe juthatott volna, hogy Jankahid községének a hid használhatatlansága sok károkat okoz. Csodáljuk, hogy ez ügyet a járási szolgabíró már többször meg nem sürgette, pedig e hid fontosságáról azt hisszük, hogy első helyen kell hogy neki legyen tudomása. — Kérjük a „Temesi Lapok“ szerkesztőjét tiszt. collegánkat, hogy e panaszuat lapjába átvenni sziveskedjék, mert ugy bizonyosan elolvassák a Bega-szabályozó mérnök urak.

* (A temesvári gymnasium németesül.) A temesvári gymnasium magyar szellemére nem a legkedvezőbb világot veti egy családapa panasza, melyet tegnap hallottunk. E családapa ugyanis azon hitben, hogy most már a temesvári gymnasiumban is magyar az előadási nyelv, nem látta szükségesnek, hogy a magyar nyelvben nem tökéletesen jártas fiat azon okból, hogy azt alaposan magáéva tesse, Szegedre, Aradra vagy más magyar szellemű iskolába küldje, s ime, most mindjárt a tanév kezdetén volt kénytelen azt tapasztalni, hogy a főgymnasium egy különben becsült tanára épen olyan tantárgyból, mely az ifjúságot helyesen gondolkodni tanítja, nemcsak hogy nem magyarul, hanem németül tartja az előadásokat, de sőt a tanuló „urak“ ózert még bocsánatot is kér, meglehet azért, mert a magyar nyelvet nem bírja annyira, hogy magát tökéletesen megértse. A tanuló „urak“ egyrésze pedig annyira megörült a német előadásoknak, hogy a tanóra után testületileg (!) ment a tanár urnak köszönetet szavazni. Ha igaz ez (pedig nincs okunk a panaszló úr állításában kételkedni, mert sokkal szavahihetőbb, semhogy könnyelmű hírek terjesztése által a gymnasium hírnevének ártani akarna), ugy nem tudjuk, mire vélni egyrészt a tanár úr eljárását, ki magyar tan- székre lévén kinevezve, németül akarja az ifjúságot oktatni, másrészt pedig el nem fojt- hatjuk visszatetszésünket az ifjúság eljárása felett, hogy a németnyelvű előadásokért még köszönetet is mer szavazni. Ha az emlékezetes 50-es években a különben magyar tannyelvhez szokott tanári kar és ifjúság törte a német nyelvet, izzadott, fáradozott azért, hogy a rendszernek megfelelően, nem jogosan kívánhatni-e most is mindkét részről, hogy az előirt tannyelven tanítsanak és tanuljanak? Persze, akkor absolutismus volt, most pedig az alkotmányosság védszárnyai alatt élünk s ugy cselekedhetünk, a mint nekünk tetszik. Most már, hála a németek istenének! a főgymnasium két tanszékén praelegálnak németül... Vajjon a főgymnasium mult évi német tanára nem így szól-e most Petőfivel:

„Még csak egy magam valék,
Tavaly ily tájban,
Az idén már kettesekén
Vagyunk a szobában.
Furcsa lesz, ha már ez egy
Darabig majd így mén:
Eszendőre harmacsán,
Azután négyecskén.“

„T. L.“

* (A debreczeni kereskedők bukása.) A legutóbbi négy nap alatt hét debreczeni kereskedő mondott csődöt. A bukottak nevei: Szathmáry testvérek, Lobmayer, Kubinyi, Berghofer István, Péchy Antal, Budaházy József és Budaházy Antal. Hogy ezáltal a baj nem harapódzott tovább, azt a „Debr.“ szerint, az ottani pénztintézetek kiváló buzgalmának lehet köszönni s e pénztintézetek sorában föleliti e lap az osztrák bankfiókot is.

* (Gyászmise Mária Antoinettért.) A szerencsétlen francia királynő lefejeztetésének nyolczvanéves évfordulóján, e hó 16-án több gyászmise tartott a párisi rue d'Anjou fogadalmi kápolnájában. A 11 órakor tartott misén jelen voltak a monarchikus pártok valamennyi notabilitásai; külön hely tartott fenn a Bourbon család tagjai s a képviselők számára. — Megjelentek: a chartres-i herceg és hercegnő, Izabella ex-királynő, Bourbon Lajos herceg, Aquila herceg nagy kísérettel. A párisi gróf egy halálesettel menté magát, mely családjában fordult elő, Aumale herceg a Bazaine pör miatt nem jelenhetett meg. A kápolna tömve volt hallgatósággal. A katonaság alig volt képviselve. A departement-ok bizottságai küldöttség által képviseltek magukat. Számos koszorú küldetett. — Minden a legnagyobb csendben ment végbe s 12 óra után az ünnepélyesség befejeztelt.

* A hollandi királyné egy napi Budapesten időzését a főváros revezettségének

megtekintésére fordította Brüll Miksa helybeli németalföldi főconsul vezetése mellett. A nemzeti muzeumban, hol Römer F. tanár által fogadtatott és vezetett végig a csarnokokon, a királyné családokozását fejezte ki a gyűjtemények dus volta fölött. Az akadémia épület szépsége és építészeti tükelye által kapta meg. A királyi vár, a várkert, a várkápolna megtekintése után Ó Felsége ebédre a „Hungaria“-ba tért vissza, hol gróf Szapary belügyminister tisztelettel nála. A város gyönyörű fekvése és szépsége nagy benyomást tettek a királynéra, ki a Margitszigetet is meglátogatta. Ma reggel a királyné a déli vaspályán Csákvárra ment, gróf Eszterházy Móriczhoz, a volt hágai követhet, onnan pedig Zágrábon és Trieszten át Dél-Olaszországba fog utazni.

* Különös tréfát követett el Budán egy két tanuló iskolatársával, melynek majd az illető tréfalózók itták meg a levét. Ok ugyanis egy harmadik lakótársukat, félénk természetű ismervén, meg akárván ijeszteni; az este, mikor amaz a városban volt, bealcazván magukat, a bécsi kapu alatt lesbe állottak. Mikor társuk 10 óra után a várból hazafelé haladva, a kapun kilépett, a két quasi-rabló előrontott és elváltoztatott hangon ráirvalva követelék, hogy a bástya alatti bokrok közé kövesse őket. A megtámadott rémulten segítség után kiáltott, mire a közlekedők házakból csakhamar több ember sietett elő. A két kópé látván a fordulatot, megiramodott, de nemsokára utólértettek és jól elpáholhattak. Hiába erősték, hogy csak ártatlan tréfát akartak üzni, a felbuzsult emberek be akarék őket kísérni, és csak a megtámadott kijelentésére, hogy azok lakótársai és semmiesetre sem akarták őt komolyan bántani, bocsátották őket szabadon. A kapott ütlegek szemtanúk állítása szerint, oly kemények voltak, hogy a két tréfás diák több napig az ágyat lesz kénytelen őrizni.

* Föl van találya ez új mozdony, ha ugyan igaz, mi a „P. N.“ után vesszük át a nagyfontosságú gép alkotásról szóló hírt, mely nem fűtett, de a sokkat olcsóbb comprimált léggel dolgozik a fötaláló magyar ember és pedig Szathmáry Mester Károly a neve s találmányára, mely mint moztató gép nemcsak helyben, hanem járműveknél is pl. közúti és vasúti waggonokra alkalmazható, már kikapta a szabadságot Magyarországra és Ausztriára. Csak a nervus rerum gerendarum hiányzik, hogy létesíthesse találmányát, mely időszaki nevezetességű, s mely becsületet fog szerezni a magyar névnek, mint hazai és bécsi szak- értők mondják. Egypár ezer forinton létesíthető a kísérlet, mely hivatva van a fát és vizet, tehát kétszeres költséget igénylő gőzt háttérbe szorítani. Ez már a második magyar találmány, mely a betűszedő géppel — ha sikerül — dicsőséget szerez nevének.

* (Urbéri kisebb haszonvételek megvétele.) Hódmezővásárhely város képvisellete f. hó 14. tartott közgyűlésen tárgyalta az urbéri kisebb haszonvételek megváltása iránt a földesurasággal folytatandó alkudozások intézésével megbízott küldöttség jelentését. A bizottság, noha a megváltandó jogok értékét csak 330,000 frt.-ban találta megállapíthatónak, mégis az uradalom 475,000 frtnyi követelesére való tekintettel, a közgyűlés utólagos bealegyezésének kikötése mellett, 400,000 frtot ajánlott meg és ily értelmében tette meg előterjesztése a közgyűlésnek, mely azonban az indítványt elvetette.

* (Egy mérégés katona.) Gyulaférvárról írják nekünk, hogy Weilbeck őrnagy ujoncz katonái előtt, (kik között a gyulaférvári nevelő intézeteknek az akadémiákon is jelesen tanuló több vendéke volt) az egyik ujonczhoz több kérdést intézett, melyekre az feleletet nem adván, kérdezé, hogy hol járt iskolába? volt a válasz. Kik voltak tanárai? A fiu nehányat megnevezett. Az őrnagy erre így kiáltott fel: „Számár vagy, tanáraid is azok, s különben tudjuk, hogy milyenek a gyulaférvári főbb intézetek!“ — Kérdés: Lehet-e ily hangon beszélni az ujonczzal? További kérdés: Mi jogosítja fel az őrnagy urat arra, hogy „had-sor“ előtt itéletet mondjon s ily itéletet a legjobb híru tanítézetekről? Hátha a professor urak aztán megkritizálnák az őrnagy urat!

* (A Kárpátok és a Svájc.) A „Times“ egyik újabb számában egy magyar levelező hosszú levelet közöl, mely alapos és lelkes leírásban ismerteti a Kárpátokat és melynek célja nyilván az, hogy azon angol utazókat, kik oly nagy számban látogatják meg évenként a Svájcot, hazánk e gyönyörű tájaira figyelmeztesse. A leírás különben a magyar olvasóra nézve nem sok újat nyújt, de a czikk e tendenciája bizonyára elismerést érdemel. A közlemény Rózsahegyéről van keltezte.

TÖRVÉNYTEREM.

1873. évi október 18-án a nagy-beckerekéi e. f. kir. törvényszéknek nyilvános ülésében következő per előadattott.

Előadó: STANKOVITS GYÖRGY, kir. törv. bír. 5425. sz. p. 1873. — Csobán György felperesnek, Krisztian Mátyás alperes ellen egy ló 70 ft. ára és járuléka iránt.

Indítvány

a mezei egerektől okozott károk korlátozására. (Vége.)

Van azonban két oly szerencsés tulajdonú ásványunk, mely csupán csak az egérfajra hat méregként, míg a többi állatokra nézve ártalmatlan. Az egyik a fehérszínű iz nélküli szénasav sulány (Baryta carbonica) mely Angol- és Franciaországban több év óta

sikerrel alkalmazták a mezei egerek ellen. Használata a következő: Egy rész sulány, két rész liszttel összekeverve, vízzel szivós pippé feldolgozzák, ebből borsószem nagyságú labdacok készítenek, melyeket liszttel jól be kell hintoni. E szerint készítve minden egyes darab körülbelül egy szemer sulányt tartalmaz, és ez elegendő az egér megölésére, miről — tett kísérletem után — magam is meggyőződtem. Egy font sulány, melynek ára 1 ft. 25 kr. tehát elegendő 8000 egér megölésére. Ezen szer alkalmazása leginkább tavaszkor sikeres lehet, midőn az eledel szűke miatt az egerek szívesebben eszik a labdacokat. A másik ásvány a mindenki által ismert gypsz. Ezzel korá tavaszkor, alkalmas időben az ősi vetések és hereföldök jól behintetnek. A behintett növények gyenge hajtásai az egértől feifalva, ennek halálát okozzák. A gypsz azonban még a növényzetre is kedvezően hat. — E két ásvány megérdemelné a legkiterjedtebb alkalmazást, bár ezeknél is a kezzel fogható eredményről ritkán győződhetünk meg, mert az állat ösztönénél fogva rejtekében várja be közeledő halálát.

5-ör. Fogás. Ez történik:
a) cserépsindellől álló egyszerű espadákkal, hol a esalétek a felállító fához kötik.
b) törvényes által. Ezekkel a híres Büffon egy 25 holdas táblán három hét alatt 2000-et összefogott.
c) a földbe ássott, belül zománcozott, harmad részben vízzel megtelt tejes köcsög, vagy ehhez hasonló edényekben.

d) a földbe furt másfél láb mély, 4—5 hüvelyk átmérőjű hengerdől lyukakban, melyek készítésére legcélszerűbben egy alkalmas földfúró használták. Mint-hogy a földfúró egyszerűsége miatt a lyuk falazatát simára nyomja az említett mélység elegendő; az egér ily lyukakból sem ki nem mázhat vagy ugorhat, sem ki nem fúrhatja magát, miről biztos meggyőződést szereztem, midőn azokban az egereket 48 óráig behagytam. De nem csak kötött talajban, hanem igen laza földben is alkalmazható e mód, ha a furt lyukakba azonnal alagos darabok rakatnak le. — Ezen lyukak vetésének a végső barázda és a tábla körüli barázda 20—40 ölnyi távolságban alkalmaztatnak, azért ezek boronálások kike-

rülendők és tisztán tartandók; kaszáló és hereföldeken azonban ezen lyukak az egérső menete irányában furandók úgy, hogy ezt átmennek. Hogy a lyukakat jól karban kell tartani, tehát időről időre kijavítani, és annak idejében — azaz gabona és takarmányhorlás előtt betemetni, szükségtelen megemlíteni. A lyukakba beleesett egerek napokint csipővással vagy alkalmas fogóval kivendők. — E két utóbbi fogásmód a legjobbnak bizonyult, mert e fazék és lyukakban hihetetlen mennyiségű egér beleesik. Számos hitelt érdemlő adat után 100 ily edényben pár hét alatt 10,000-nél is többet összefogtak.

Az egerek fogására még jól használható a kuty is, mely erre igen könnyen betanítható; a házi macska azonban a helységtől tovább eső földekre nem alkalmas. — Különböző mód megemlítem, mind egyéb fogásmódokat bátran az azzal foglalkozó egyének leleményességére bízhatjuk.

Ezeket előre becsajátván áttértek azon teendőkre, melyek nézetem szerint — a mezei egerek elszaporodása és kárai ellen alkalmazni kellene.
Úgy hiszem alig lesz mezei gazda, ki a jelenlegi kár és jövőre fenyegető pusztítással szemben — segédelmet egyedül csak a természetől várva — telenségben akarja maradni. A természet nem mindenkor és nem csupán az ember szolgálatában működik, és ha valahol, akkor itt is képtelen az ember közvetve és közvetlenül érdeke megvédésére tettel is hozzájárulni. Segíts magadon, és segít az Isten!
Közvetve pedig hozzájárulunk, ha:
1-ör földünket mélyebben szántjuk, mi által sok fészék elrombolatik, és sok egér is megöltek.
2-ör ha a mesgyéket, ezen menedékhelyeket — a hol csak lehet — felszántjuk.
3-ör ha a disznókat több ideig a tarlókon legeltetjük, úgy szintén azon erdőrészekben, melyeket utóbb erdei famaggal el akarunk rakni.
4-ör ha természetes ellenségeit, különösen a fent említettekkel lehetőleg kíméljük. És itt el nem hallgathatom, hogy mezei gazdasági szempontból csak rosszaknak kell az új vadászati törvény 14. és 15. §-ait, melyek azon állatokat és közlőket az ilyvet is egyoldalulag a kártékony állatok közé sorozzván, azoknak pusztításait

egész éven át megengedi; pedig épen nem közömbös nekünk nézve, ha határunkban egy vagy tíz pár ily tanász; ne üldözzük tehát az ilyvet, mely elvértve kár is okozhat, mert ez nagyszerű hasznával összehasonlítva tekintetbe nem jöhet.

Közvetlenül és egyszerűsággal leghathatosabban fogjuk gátolni vagy legalább mérsékelni, a mezei egerek szaporodását és azoknak kárait, ha képesek leszünk odahatni, hogy mentől számosabb egér ezen állat fogására válnakozik, mit úgy eszközölhetjük, ha abból jövedelmező üzletet csinálunk, és csak akkor várhatunk nagyobb szerű eredményt. E cél pedig — meggyőződésem szerint — csupán díjazás által érhető el. A díjazás, ha kellő volt és nem túlságos csekély, mindenkor tetemes sőt váratlan eredménnyel járt. Már Krünitz Encyclopaediájában említi, hogy egy bajor főpaphoz, ki a gyermekeknek 2 fillért ígért minden mezei egérért, egy nap alatt 5000-et hoztak. Brehm szerint 1857-ben egy Boroszló közelében fekvő jöszágon 6 hét alatt 200,000-et fogtak össze és egyes egyének napokint 1200—1500 darabot beadtak. Lenz szerint pedig 1822-ben csupán a Zaberni kerületben 2 hét alatt másfél millió beszállított beváltásra. De hogy közelebbről hozzak fel példát, körüli tagja Mészáros V. kasznár úr Vrszlón 5 darab egérért 1 krt ígérvén, hozzá 8 nap alatt 120 hold területről 20,000-et beszállított. — Indokolva lenne tehát a megyéhez beadandó abbéli kérelmünk, miszerint ezen díjazást minden az egerektől meglepett kerületben életbe léptetni méltóztatnék, minthogy az ezen díjazás és beváltással összekötött teendők csak is közgei által teljesíthetők.

A díj mindenkor méltányos és fordított arányban legyen az egerek mennyiségével, de különösen első alkalommal inkább valamivel magasabbra szabasson, utóbb azt a körülmények szerint időről időre a gazd. körök véleménye meghallgatása mellett kellene meghatározni. Általában a téli fél évben (november—aprilis) a díj magasabb legyen, mert akkor több ér egy nőstényegér megölése, mint aratás után ezere.
Régi időkben megyei rendelet folytán minden telkes gazda köteles volt évenként bizonyos számú vetésivarjú és veréb fejeket díj nélkül beszállíttatni. Nem

volna e célzást ezen rendeletet a mezei egerekre nézve némi módosítással feléleszteni? — Részemről igen pártolnám azon megyei intézkedést, mely — valahányszor az egerek kárai észrevehetőbbek — valamennyi mezei gazdát birtokárnyalag kötelezne azokból bizonyos számot a kitűzött díjért beszállítani, annak elmulasztását pedig a díjnak többszörösebből álló bírsággal megbüntetne.

Vége el nem hallgathatom azon figyelmeztetést, hogy akár mily módok és eljárások használtaknak is a mezei egerek kiirtására, azok csak úgy ígérnek kedvező sikert, ha még azon időben alkalmaztatnak, midőn még túlságosan el nem szaporodtak; de fájdalom épen akkor a gazda — nagyobb kárt nem látván — ellenük semmit sem tesz. Ne felejtjük pedig az említett roppant szaporosságot, mi által könnyen megtörténhetik, hogy már a jövő évben a kár az egér számával arányosan növekedvén százezeres lehet, az egér szükségessége öket, minden évben, folytonosan különösen tavaszkor üldözni és összefogni, mert csak az által gátolható vagy legalább mérsékelhető elszaporodásuk és kárjuk. Ha azt tenni elmulasztjuk és az időjárás nem nekünk, sőt nekik kedvez, méltán félünk lehet, hogy ezen kártékony állat száma oly roppant sokaságra emelkedik, mely irányban minden emberi munkálkodás megfűsul, mert akkor már százezeres sőt milliók összefogása rajtuk többé nem segít; késő bánattal nézheti, a gazda napról napra növekedő kárt, és nem marad egyéb hátra, mint a természetől azon időjárást várni, mely öket seregszerű elpusztítja.

Uh.-Berény, 1873. évi szeptember 5-én.

Dr. Pfeifer Gyula, körtag.

Közgazdaság.

Nagy-Becskereki piac. (Oktober 17-én.)

Buza 6 ft. 50 kr. — Kétszemes 5 ft. 90 kr. — Rozs 5 ft. — kr. — Árpa 2 ft. 50 kr. — Zab 1 ft. 50 kr. — Tengeri 3 ft. 10 kr. — Köles — ft. — kr. Burgonya 3 ft. — kr. — Repeze — ft. — kr. — Széna 2 ft. — kr. — Kemény tűzi fa 18 ft. — kr.

H I R D E T É S E K.

4680. sz. k. i. **Hirdetmény.**
A 606., 657., 644., 2477. és 2123. szám alatti házaknál hátralékos adó fedezése végett lefoglalt s több száz mérőre rúgó kukorica mennyiség f. é. **október 24. és 25-ik** napján a városi épületben nyilvános árverés útján eladatni fogván; erről a venni szándékozók értesítetnek.
Kelt N.-Becskereken, 1873. évi október 17-én.

Manojlovics Miklós, főjegyző.

3095.—III. szám. (3¹)
Birtokeladási hirdetmény.
Ezennel közhírré tétetik, miszerint azon az ó-becsei m. kir. kincstári uradalomhoz tartozó birtokok örökáróni eladása érdekében, melyek a „Torontál” 34., 35. és 36. számában hirdette valának, a 17. és 18. t.-sz. alattiak kivételével, csupán azon változással, hogy a 4. és 5. t.-sz. alatti birtokok oly részletekben a mint a természetben fekszenek, a 12., 13., 14., 19. és 20. t.-sz. alattiak pedig 5 holdas részletekben fognak eladás alá bocsájtatni, a második árverés — az első árverés alkalmával közzétett feltételek mellett — és pedig:

Szt.-Tamás f. é. november 18-án,	Bácsföldváron „ „ 19-én,
O-Becsén „ „ 20-án,	Moholon „ „ 21-én,
Adán „ „ 22-én,	Zentán „ „ 24-én,
Martonoson „ „ 25-én,	

fog megtartatni.
Szabályszerű írásbeli ajánlatok f. é. november 16-ig az alírott igazgatóságnál benyújthatók.
Kulán, 1873. évi október 13-án.

M. kir. jószágigazgatóság.
(Után nyomtat nem díjazatik.)

Árlejtési hirdetmény. (2²)
A nagy-becskereki kir. ügyészség részéről közhírré tétetik, hogy a módosi és tör.-becsei kir. járásbírósi elítelt és vizsgálati foglyok élelmezésének jövő 1874-ik évi január 1-től egy, esetleg három évre való biztosítása végett a zárt írásbeli ajánlatokkal egybekapcsolott nyilvános árlejtés

Módoson 1872. évi október 25-én és Tör.-Becsén 1873. évi október 29-én

mindenütt hivatalos delután 3 óráján és az illető kir. járásbírósi hivatalos helyiségeiben fog megtartatni.
A vállalkozó szándékozók ennélfogva felhívának, miszerint, és pedig Módosra nézve 60 ft. és Török-Becsére nézve 40 ft. bánatpénzzel ellátott szabályszerűen ki, ellátott írásbeli ajánlataikat az illető kir. járásbírósnak említtett időpontig annál bizonyosabban beküldjék, minthogy azontúl ilyenek elfogadhatni nem fognak; vagy a fent megállapított bánatpénzzel a megjelölt helyeken és időben a nyilvános árlejtésnél személyesen vagy igazolt meghatalmazottjaik által részt vegyenek.
Kikiáltási árul, minden egészséges rab napontai élelmezésére, a felsőbbéigleg 20^{1/100} krra megállapított ár szolgál.

Figyelmeztetnek a vállalkozók, hogy írásbeli ajánlataikban az art. melyert a vállalatot elfogadni készek, ne csak számban, hanem írásban is kitégyék, és a mennyiben az három évre hajlandék oleosobban az élelmezést elvállalni ezt világosan és elkülönítve ugyanazon ajánlatokban kintessék, minthogy az egy évre történt árlejtés után a három évre való élelmezésre az árlejtés megtartatni, s csak ezután az írásbeli ajánlatok felbontatni fognak.

Vége megjegyeztetik, hogy valamint írásbeli ajánlatoknál, úgy a nyilvános árlejtésnél, a vállalkozni kívánók, magukat illető hatóságuktól előlelték és vagyoni állapotjuk iránt bizonyítvánnyal igazolni tartoznak.
Az árlejtés úgy egy, valamint három évre, befejezte után a vállalkozóra azonnal kötelező, a magas kincstára nézve azonban csak is a felsőbbi jóváhagyás után.
Az árlejtési feltételek e kir. ügyészségnél, úgy hivatalos módosi és t.-becsei járásbírósnak betekintethetők.
Nagy-Becskereken, 1873. évi október 14-én.

Almásy Elek, kir. alügyész.

2718. számhoz 1873. (3²)
II. árverési hirdetmény.

A nagy-becskereki kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság által a cs. kir. szab. osztrák kereskedelmi és ipar hitelintézet pesti fiókjára részére, néhai Stein Eduard török-becsei lakos örökösiei ellen, folyó évi július 23-án 2717. sz. a. a tör.-becsei 449. sz. tjkben 498. sz. a. felvett háznak Stein Eduard örökösiei illető tulajdonjoga jutaléka részére és a franyovai 1038. sz. tjkben felvett 20 hold 300 [ ]-ölet tevő urb. földre folyó évi október 6-án elrendelt első árverés vévők hiánya miatt sikertelen lévén, közzé tétetik, hogy a folyó évi november 6-ik napjának délelőtti 10 órára rendelt II. árverés helyszínén mindenütt a község-házában megtartatni és a birtok a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is leveretni fog.
Nagy-Becskereken, 1873. évi október 10-én.

A „TISZA” BIZTOSÍTÁSI és ZÁLOGHITELBANK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

T. cz.
Ezennel van szerencsénk közhírré tenni, miszerint fő-ügynökségünk Nagy-Becskerek és környéke számára Messinger Jakab urra ruháztuk át.
Temesvárott, 1873. évi október havában.

A „Tisza” biztosító és záloghitelbank vezérügynöksége.

T. cz.
Vonalkozással a fennebbi hirdetésre, tisztelettel tudomására hozom a t. cz. biztosító közönségnek, hogy a „Tisza” biztosító és záloghitelbank főügynökségét elváltam, és törekvésem lesz minden szakmában, u. m. **tíz, jégesség, és az emberi élet biztosításánál** a lehető legolcsóbb szabványok mellett szolgálni.
N.-Becskereken, 1873. évi október havában.

Kiváló tisztelettel
Messinger Jakab.

2291. sz. közíg. **Pályázat.** (3¹)

Ádám Mátyás nakófalvi jegyzőnek lemondása folytán Nakófalva községében, a jegyzői állomás üresedésbe jövén, ezen állomás választás útján leendő betöltésére végett a pályázat ezennel megnyitatik, a választási határidő f. é. **november 27-ik** napjának reggeli 9 órájára tüzetik ki, azon hozzáadással, hogy a pályázni szándékozók az 1871. évi XVIII. t. cz. értelmében szerkesztendő, képzettségüket igazoló okmányokkal ellátott folyamodványaikat fenti mint választási napot megelőzőleg ezen szolgabírósnak benyújtatni el ne mulasszák.
Ezen állomással következő járandóságok vannak egybekötve, u. m.: készpénzben 300 ft., fa-átalány 48 ft.,

író-szerekért 50 ft., árvakönyvek és számadások vezetéséért 130 ft., 40 p. m. búza, 18 p. m. kukorica, búza örlésért 20 ft., ¹/₃ hold heréskert, szabad lakás és végre a házi kertnek felérésze.

Végezetre megjegyeztetik, hogy a hivatalos magyar nyelven kívül még a német nyelv jártassága is megkívántatik.

Kelt B.-Kömlösnen, 1873. évi október 18-án.

Nikolits Bogdán, szolgabíró.

!! A hamisítástól óvatik !!
Cs. kir. kiz. szab. újonnan javított amerikai és angol szabadalom-levelell ellátott
átalán kedvelt ANATHERIN-SZÁJVIZ
Popp J. G.,
cs. kir. udvari fogorvos és szabadalomtulajdonos Bécsben, Stadt, Bognergasse 2.
E szájjvíz a bécsi tek. orvosi kar által jóváhagyva és 22 évi saját gyakorlat által kipróbálva, különösen jónak bizonyult a szájj kellemetlen szaga ellen, úgy a művészi, mint odvas fogak és gyökerek elhanyagolt tisztogatásánál és a dohányszag ellen. Felülmulthatatlan szer a beteg, könnyen verő, üdült, gyuladós foghús, scorbüt, különösen tengeren utazóknál, csizos és kőszvényes fogfájdalmak ellen, a foghús elernyvedése és elaszásánál, különösen az előrehaladt korban, mi által annak különös érzékenysége lesz az idő változásai ellen; általában a fogak tisztogatására szolgál, ép oly jónak bizonyult be a fogak rothadása ellen, különösen becsülésre méltó a fogak mozgásánál; oly betegség, melyben számos görvyes beteg szokott szenvedni; erősíti a foghúst s szilárdabb tapadást okoz a fogakhoz, a beteg fogaknál megóv a fogfájdalmak ellen, a nagyon gyakori kőképződés ellen, a szájjuk kellemes frissességét és üdőségét, ugy szintén tisztá izzt kölesönöz, miután a fognyálkát feloszlatja, mi által az könnyebben eltávolíttatik, ezért izlésjavítólag hat. — Ara 1 üvegnek 1 ft. 40 kr. osz. ért. Postán csomagolva 20 krral több.
Növényi fogpor. A fogakat oly módon tisztítja, hogy napokint használata által nemcsak a közönségesen oly alkalmatlan fogkö távolíttatik el, hanem a fogak zománya is felsértség és finomságban mindig gyarapszik. — Egy skatulya ára 63 kr. o. é.
Anatherin-fogpaszta. E fogpaszta célszerű tulajdonságánál fogva joggal megérdemli, hogy mint a legjobb fogtisztító-szer ajánlatsék, miután használata által a szájjban kellemes iz és enyhe üdőség marad hátra, s így kitűnő szer a szájj minden kellemetlen szaga ellen. Leginkább ajánlható a fogpaszta azoknak, a kiknek fogai tisztátalanok és megromlottak, miután annak használata által a fogakon levő ártalmas borkó eltávolíttatik s a fogak mindig fehéren, a foghús ép állapotban marad. Különösen célszerű e szer a tengerészek és partlakókra, valamint azokra nézve is, kik gyakran utaznak vízen, miután megóv a sülytől. — Ara 1 szelencének 1 ft. 22 kr. o. é.
Fog-ólm. E fog-ólm azon por és folyadékából áll, mely az odvas, redves fogak betömésére használatik, hogy azoknak eredeti alakjuk ismét megadassék, s ez által az elharapódó csontszű terjedése megakadályoztassék, miután a további eltérőmaradék, ugy szintén a nyál és egyéb folyadékok összehalmozódása s a csonttömeg elporladozása egy a foginakig (mitől a fogfájdalom származik) megakadályoztatik. Egy skatulya ára 2 ft. 10 kr.

Kapható:
N.-Becskereken Kellner József és Kleszky János, gyógyszerészek, ugy Deutsch Netti és fia és Böhm Izraelnél; Adán: Demotrovičs, gyógyszerésznél; Belgrád-on: Milutinovich D., gyógyszerésznél; Futtakon: Zwick, gyógyszerésznél; N.-Kikindán: Stuez, gyógyszerésznél; Zombolyán: Schaur Fr. J.-nél; Lugoson: Swoboda, gyógyszerésznél; Mitrovicán: Zeisberger, gyógyszerésznél; Módoson: Jezovits, gyógyszerésznél; Ujvidéken: Groszinger, Bramer, gyógyszerészeknél; Uj-Vasváron: Singer H.-nál; Oraviczán: Schnabel Gyula, Becker O.-nél; Pancsován: Nikolits és Dimitrievis, Graff, gyógyszerészek, Joannovits és Jankovitsnál; Párdányon: Gürtler, gyógyszerésznél; Pétervárott: Deodatta Fr., gyógyszerésznél; Rumán: Milutinovitsnál; Zimonyon: Joannovits A. D.-nél; Temesváron: Quiriny A., Jahner K., Becker C., gyógyszerészeknél; Titeiben: Georgievics és társainál; T.-Becsén: Welichanál; Topolyán: Sárkány L., gyógyszerésznél; Vukováron: Kirchbaum, gyógyszerész, Stanits Th.-nál; Verseczen: Straeh, gyógyszerész, Blum Jozsefnél; Fehérvárott: Boschits, Bauer, Popovitsnál; Zomboron: Popovits, Falcioni, Heindlhofer, Milassents, János gyógyszerészeknél; Zenta: Heiszler, gyógyszerésznél.